మాతృదేవోభవ

ప్రతి నెలా ఒక పాఠకుడి / పాఠకురాలి మాతృమూర్తికి వందనాలు హరిచందనాలు

ప్రపంచ ప్రఖ్యాత చిత్రకారుడు పద్మశ్రీ డా. ఎస్.వి. రామారావు

నే పుట్టింది కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ. చాలా కాలం క్రితం. ఆరోజుల మధుర స్మృతులు మరువలేనివి. జ్ఞాపకాలు బలమైనవి. కుటుంబ బాంధవ్యాలు లోతైనవి. వీధి బడి దగ్గర, బయట రోడ్డు ప్రక్క పిల్లల కోసం తట్టల్లో పెట్టుకుని జీడీలు అమ్మేవాళ్ళు. అద్దిన నువ్వులతో ఉన్న జీడీలను చాలా సేపు నోట్లో నానపెట్టుకుని ఉంచుకునే వాళ్ళం. కానీ అర్ధణాలకు జీడీలు అమ్మేవాళ్ళు. ఎన్నోగాని చాలానే వచ్చాయి. నేను జీడీలు ఇచ్చి బలపాలు తీసికొనేవాణ్ణి తోటి స్నేహితుల దగ్గర. ఆ రోజుల్లో పలకాబలపాలే ఉండేవి బళ్ళో మా అందరికీ. చాలా బలపాలు పోగుచేసేవాణ్ణి. రంగుల బలపాలు ఉండేవి ఆ రోజుల్లో. అవి ఎన్ని ఎక్కువ వుంటే అంత గొప్పగా భావించే వాళ్ళం కుర్రాళ్ళం. అలాగే సిగరెట్టు ఖాళీ పెట్టెలపై ఉన్న బొమ్మలు, అగ్గిపెట్టెల పైన ఉన్న బొమ్మలు తీసుకునే వాడిని రంగుల బలపాలిచ్చి, జీళ్ళూ ఇచ్చి. ఈ బొమ్మల సిగరెట్టు పెట్టెల్ని ‘బచ్చా‘ ఆటలకు వాడేవాళ్ళం. క్రరా,బిళ్ళా గాజుగోళీ ఆటలు కూడా ఇడేవాళ్ళం. ఈ విలువైన ఆట సామాగ్రి అంతా దాచుకునేవాణ్ణి - ఎవరికీ కనపడని చోట పెట్టి. ఇవన్నీ మగపిల్లల ఆట సామాగ్రి.

మా అమ్మకు మాత్రమే ఇవన్నీ కనిపించేవి. నేను ఎక్కడ దాచినా కనిపించేవి. ఆవిడవి ఎక్స్‌రే కళ్ళు మా నాన్నకు కంప్లైంట్ చేసేది "వీడికి క్రరా బిళ్ళా, గోళీలు, బచ్చాలు ఆడటం తప్ప ఇంకో ధ్యాస లేదు. బడికి వెళ్ళేది చదువుకోసం కాదు. రోడ్లంట. వీధుల వెంట పడిపోయి చెడిపోవటానికి. వీడికి డబ్బు ఇచ్చి పాడు చేసేది మీరే. మాష్టారుగారితో చెప్పి గోడ కుర్చీలు వేయించండి. అప్పుడైనా బుద్ధి వస్తుందేమో."

"వాడు ఇంకా చిన్నవాడే కదా" అంటూ సర్ది చెప్పేవారు నాన్న. మా నాన్నకు, అమ్మకు చదువు లేదు. వ్రాయడం, చదవడం తెలియదు. మాది కలప వ్యాపారం. అడితి అనేవారు దాన్ని... "కలప అడితి". గుడివాడలో పెద్ద పెద్ద ఇళ్ళు కట్టింది మా నాన్నగారే. చాలా మంది వడ్రంగులు మా కింద పనిచేస్తూ ఉండేవారు . కంట్రాక్టులు తీసుకుని, పెద్ద ఎత్తున వ్యాపారం చేసేవారు నాన్నగారు.

చిన్నప్పుడు, చద్ది అన్నం తిని బడికి వెళ్ళే వాణ్ణి. క్రితం రాత్రి వండిన కూరలు కలుపుకుని అన్నం తినేవాణ్ణి. చల్లటి మీగడ పెరుగు అన్నం, "చదువుతో బుర్ర వేడెక్కిపోతుంది కదా! అందుకని మెదడుకు, చలవ కోసరం ఇలా తినాలి" అనేది అమ్మ. కిళ్ళీలు వేసుకోనిచ్చేది కాదు. కిళ్ళీలు వేసుకుంటే నాలుక బండ పడి చదువు రాకుండా పోతుంది అనేది. మిడిల్ స్కూల్లో నే చేరేసరికి ఇడ్లీలు, పెసరట్లు, ఉప్మాలు చేస్తుండేది. చద్దన్నం తినడం బాధ తప్పింది. మా నాన్నతో కాఫీ హోటల్‌కు వెళ్ళేవాణ్ణి, శని ఆదివారాల్లో. కాఫీ

హోటల్ సర్వర్ కాఫీ చల్లార్చడం ఆశ్చర్యంగా ఉండేది. రెండు చేతులు బారచాపి, కాఫీ ఒక కప్పులో నుంచీ మరొక గ్లాసులో పోస్తూ చల్లార్చడం. ఒక్క చుక్క కూడా క్రింద పడేది కాదు. కాఫీ అరగజం ఎంత? గజం అయితే ఎంత? అని క్యాషియర్‌ను అడిగేవాళ్ళం కుర్రాళ్ళం సరదాగా.

అమ్మ తల్లితండ్రులది బెజవాడ. ఆరుగురు ఆడపిల్లల్లో మా అమ్మ లక్ష్మమ్మ పెద్ద కూతురు. నేనే పెద్ద మనవణ్ణి. మా తాతగారికి. తరచుగా నేనూ, అమ్మా వీలున్నప్పుడు మా నాన్నగారూ అందరం రైల్లో గుడివాడ నుంచీ విజయవాడ వెళ్ళేవాళ్ళం. నాకు బాగా జ్ఞాపకం. ఎప్పుడు వెళ్ళినా రైల్లో మరచెంబు వెంట తీసుకుని వచ్చేది. కంచు మరచెంబు బూడిదతో రాచి కడిగింది, బంగారంలా మెరుస్తూ ఎంతో అందంగా ఉండేది. రెండు ఊళ్ళ మధ్య ఆరు లేక ఏడు స్టేషన్స్ ఉండేవి.

అన్ని స్టేషన్లలో రైలు ఆగేది. ఇందుపల్లి లేకపోతే తరిగొప్పుల స్టేషన్‌లో గానీ రైలు ఆగితే "అరె రాముడూ! వెళ్ళి మరచెంబు నిండా మంచి నీళ్ళు పట్రా" అనేది. అక్కడ బోరింగు పంపు ఉండేది. ఒకచేత్తో పంపు కొడుతూ, రెండవ చేతిలో చెంబు పట్టుకుని నీళ్ళు పట్టేవాణ్ణి. అందరూ ఒక్కసారి గుమికూడేవారు పంపు దగ్గర. రైలు బండిలో ఉన్న వారందరూ ఒక్కసారే నన్ను చూచి వచ్చారేమో అనిపించేది. ఒకప్రక్క రైలు కదిలి వెళ్ళిపోతుందేమో అని భయం. రైలు వంక చూస్తూ, త్రోసే జనం మధ్య నీళ్ళు పట్టేవాణ్ణి. రైలు కూత వేసేది. వెంటనే వెళ్ళేది కాదు రైలు. వార్నింగ్ లాగ వేసేది కూత. గార్డుగారు ప్లాట్‌ఫాం మీద ఒక్క చేత్తో ఆకుపచ్చని జెండా ఊపుతూ, 'విజిల్' ఊదేవారు. భయం వేసేది నాకు రైలు ఎక్కడ కదిలిపోతుందేమో అని. నెమ్మది, నెమ్మదిగా, ఝుక్, ఝుక్ అంటూ సౌండు చేస్తూ కదులుతుండేది రైలు. నేను గబగబా నీళ్ళ చెంబుతో పరుగెత్తుతూ రైలు ఎక్కేవాడిని. తల్లప్రాణం తోకకు వచ్చేది. బయలుదేరినా ఎవర్నీ వదిలి పెట్టి వెళ్ళేది కాదు రైలు. అందరు ప్యాసింజర్లు రైలు ఎక్కేవారు తాపీగానే.

నాకు కోపం వచ్చేది మా అమ్మ మీద "ఎందుకమ్మా! ఎప్పుడూ స్టేషన్లోనే నీళ్ళు తెమ్మంటావ్? ఇంటి నుంచీ తెచ్చుకోవచ్చు కదా!" అని విసుక్కునేవాణ్ణి. "రైలు స్టేషన్‌లో నీళ్ళు బావుంటాయిరా. ఈ నీటి తీపే వేరు. మన ఊరి చెరువు నీళ్ళలాగా ఉంటాయి" అనేది. అది నిజంగానే ఆ నీటి రుచేవేరు. ఎంతో తియ్యగా ఉండేవి త్రాగుతుంటే మంచి నీరు. నాకూ బాగా నచ్చేవి ఆ నీళ్ళు.

నాకు అంటు పులుసులు అంటే భలే ఇష్టం. ఎప్పుడూ ఏదో అంటుపులుసు ఉండేది. రోజూ అమ్మ నాకోసరం చేసేది. మామూలు స్వీట్సు చేసేది. పూర్ణాలు, అరిసెలు, కజ్జికాయలు, బెల్లంతో చేసిన వేరుశనగ ఉండలు లాంటివి. చక్రాలు పెసర పునుగులు, గారెలు, పకోడీలు చేసేది. చిరుతిండి వెరైటీలు బహు కొద్ది మాత్రమే తెలుసు. "మైసూర్ పాకం, హల్వాలు, ఖాజాలు చేయగూడదామ్మా!" అనేవాణ్ణి ఉడికించడానికి.

"అరే! అవన్నీమిఠాయి షాపులో దొరుకుతాయిరా. అయినా నాకు నాజూకు స్వీట్లు చేయడం చేతకావురా. మీ ఆవిడ వచ్చాక చేయించుకుందువులే. ఈ తరం వారికే అన్నీ చేయడం తెలుసు. నేను పాతకాలపుదాన్ని" అనేది.

ఆ ఆశ ఇప్పటికీ తీరలేదు. నా భార్య సుగుణ విశాఖపట్నంలో కాన్వెంటులో చదివింది కాలేజీ వరకు. తర్వాత డాక్టరు గిరి చేసి అమెరికాకు వచ్చింది. తనకు ఇవన్నీ చేసేందుకు టైము ఎక్కడ? మా అమ్మ అన్నట్లు దొరుకుతున్నాయి, నాకు కావలసిన నాజూకు స్వీట్లన్నీ అమెరికాలో భారతీయ మిఠాయి దుకాణాల్లో.

ఆ పాతకాలపు తత్వంతోనే నా తరువాత పుట్టిన చెల్లెల్ని సెకండ్ ఫారంతో చదువు ముగించేశారు అమ్మా నాన్న. "ఎంత చదువుకావాలి ఆడపిల్లకి? నేనేం చదువుకున్నాను? నాన్న మాత్రం.? ఏమంత ఇబ్బంది అయింది మాకు?" అని జవాబు చెప్పింది అమ్మ. నా రెండో చెల్లెల్ని మాత్రం నేను పట్టుబట్టి చదివించేట్లు చేశాను. బి.ఎస్.సి, బి.ఇడి. చదివింది సుశీల.

1950లో స్కూలు ఫైనల్, ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి ప్యాసయ్యాను. ఆర్టిస్ట్ అవ్వాలని నిర్ణయించుకున్నాను. ఇప్పటికే ఆంధ్రప్రదేశంలో G.D(ART) అనే డిగ్రీ నాలుగేళ్ళు మా హైస్కూలు మాష్టారు గారి వద్ద చదువుకుని తెచ్చుకున్నాను. నేను ఆర్టిస్ట్ అవ్వడం మా నాన్నకు

ఇష్టం లేదు. ససేమిరా అన్నారు. దాంతో రగడ ఇంట్లో. మా అమ్మ ఏమీ అనలేకపోయేది. సాత్వికురాలు. పెత్తనం, నిర్ణయాలు తీసుకోవడం అంతా మా నాన్నగారే ఇంట్లో. నా తర్వాత ఇద్దరు చెల్లెళ్ళు, తర్వాత కొంత కాలానికి తమ్ముడు పుట్టాడు. పెద్ద కొడుకుని. ఇంటికి, బాధ్యతలు ఉంటాయి కనక ఎందుకూ పనికిరాని 'ఆర్ట్' చదువు వద్దన్నారు. బ్రతుకు అంతా పాడయిపోతుంది. ఆర్టిస్ట్ అయితే ఉద్యోగాలు దొరకవని, డ్రాయింగ్ మాష్టారు ఉద్యోగమే జీవితం అంతా చెయ్యాల్సి చెప్పారు అందరూ.

మా నాన్నలాగానే నేనూ చాలా పట్టుదల మనిషిని.

మరువలేని సంఘటన. జీవితంలో నా జీవిత పంథాను మార్చిన ఘటన.

కోపంతో ఉన్నాను. పంతంతో ఉన్నాను. ఒకరోజు సాయంత్రం బెజవాడ వచ్చి టిక్కెట్టు కొనుక్కున్నాను. కలకత్తాలో ఉన్న శాంతి నికేతనం వెళ్ళేందుకు, గేటులో టిక్కెట్టు కలెక్టర్ ప్రక్కనే ఒక ఆవిడ, మా అమ్మ అంత వయసులో ఉన్న ఆవిడ కొంగుతో కండ్లు అద్దుకుంటూ ఏడుస్తున్నది. అది చూశాక నాలో ఏదో ముద్రపడింది. చటుక్కున నాలో కలిగిన భావం "నే వెళ్ళిపోతే అమ్మ అలా ఏడుస్తోంది కాబోలు" అని. సరే బండి ఎక్కాను. రైలు బయలుదేరింది. నా మనసులో ఆ ఏడుస్తున్న ఆవిడే, పదే పదే వస్తున్నది. నిడదవోలుకు అనుకుంటాను వచ్చింది రైలు. ఇక ముందుకు వెళ్ళలేక పోయాను. దిగిపోయాను స్టేషన్‌లో. తిరిగి వెళ్ళేందుకు టిక్కెట్టు కొనుక్కునేందుకు డబ్బులు లేవు. స్టేషన్‌లో బయట ఉన్న బెంచీపై చీకట్లో కూర్చున్నాను. ఏదో తిరుగు రైలు వచ్చింది, రెండు మూడు గంటల తర్వాత, భయంతో రైలు ఎక్కాను. టిక్కెట్టు కలెక్టరు రాకుండా చేయమని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను. అలాగే టిక్కెట్టు కలెక్టరు రాలేదు. బ్రతికి పోయాను. బెజవాడ వచ్చాక ప్లాటు ఫారం మీద సత్యన్నారాయణ పురం వైపుకు నడచిపోయాను. కొంత దూరం వచ్చాక మనిషి దూరేంత ఖాళీ ఉన్న "ఫెన్స్" కనిపించింది. అందులో దూరి బయటకు వచ్చాను. రోడ్డు మీదకు వచ్చాను. అమ్మా అనుకుని భయం తీర్చుకున్నాను. మా కలప అడితీలో పనిచేసిన ఒకరు - చిన్న పంతులుగారు ఉన్నారు దగ్గర్లో. ఆయన ఎకౌంట్స్ చూశేవారు అడితిలో. వారిల్లు తెలుసు నాకు. వారింటికి వెళ్ళాను. అదృష్టవశాత్తు ఇంట్లో ఉన్నారు ఆయన. జరిగినదంతా చెప్పాను. "ఎందుకు అలా చేశావు? అర్థం లేనిపని. ఎక్కడకు వెళ్దామని, ఏం చేద్దామని, ఎలా చదువుదామని? బుద్ధిలేని పని చేశావ్" అని చివాట్లు వేశారు. వెంటనే గుడివాడకు మా ఇంటికి తీసుకెళతానని అన్నారు. తిరిగి వెళ్ళదలచుకోలేదు. చాలా గాబరా పడతారు అమ్మా నాన్న అని చెప్పినా వినలేదు నేను. మొండికేశాను. మూడురోజులు వారింట్లో ఉన్నాక, నచ్చ చెప్పి నన్ను వెంట పెట్టుకుని మా ఇంటికి తీసుకుని వెళ్ళారు. ఇంటికి వెళ్ళేప్పటికి మసక మసక చీకటిగా ఉంది. వరండాలో నులక మంచంపై పడుకుని ఉన్నారు నాన్నగారు. మేము రాగానే లేచి కూర్చున్నారు. నన్ను చూసి మాట్లాడలేదు. నేనూ నేనూ మాట్లాడలేదు. "ఏమమ్మా లక్ష్మమ్మగారూ! ఎలా ఉన్నారు?" అని పంతులుగారు పలకరించారు గట్టిగా. అమ్మ ఇంటిలో నుంచీ వచ్చింది బయటకు. నన్ను చూసి దగ్గరకు వచ్చింది. నా తలపై చేయి వేసి నిమిరింది. "రెక్కలు వచ్చాయి గనక నువ్వు ఎగిరిపోయావ్. మరి చెల్లెళ్ళను ఎవరు చూస్తారు? ముసలి వాళ్ళ మీద బాధ్యత వేసి వెళ్ళిపోయావ్. మాకు తప్పుతుందా బాధ్యత" అన్నది. ఇంకేమీ అనలేదు. బల్లెంతో గ్రుచ్చుకున్నాయి ఆ మాటలు. ఏడ్పు ఆపుకోలేక, ఎందుకేడుస్తున్నానో తెలియక ఏడ్చాను. అమ్మ నన్ను ఇంట్లోకి తీసుకు వెళ్ళింది. మా నాన్న మాట్లాడలేదు. అమ్మ మాటలు ఈనాటికీ నా చెవుల్లో రింగు రింగున మ్రోగుతున్నాయి.

"కనీసం కాలేజీ డిగ్రీ తీసుకోవాలి. ఆ తర్వాత నీ ఇష్టమైన ఆర్ట్ నేర్చుకోవచ్చు. ఎవరి ఖర్మకు ఎవరు కర్తలు" అన్నారు నాన్న. అలా అని అమ్మే ఒప్పించింది నాన్నను. అది వారిద్దరి మధ్య ఒడంబడిక. ఆ ఏడ్చే ఆవిడను స్టేషన్‌లో చూసి ఉండకపోతే నా జీవితం ఎలా ఉండేదో ఊహించలేను. ఏడ్చిన ఆవిడలో అమ్మ ఉండి నా జీవితాన్ని మరో మార్గంలో పెట్టింది, అని ఈనాటికీ నమ్ముతాను. ఆ టిక్కెట్టు ఇప్పటికీ భద్రంగా దాచి ఉంచాను. నా దగ్గరే ఉంది పదిలంగా. తర్వాత మద్రాసులో చిత్రకళ నేర్చుకుంటున్నప్పుడు ఓ పదిమంది ఆర్ట్ స్టూడెంట్స్‌తో శాంతినికేతనం వెళ్ళాను. అలా వెళ్ళింది శాంతినికేతను చూట్టానికే. అప్పుడే వెళ్ళి ఉంటే శాంతినికేతనంలో ఆర్ట్ నేర్చుకుంటానికి వెళ్ళేవాడిని.

కాలేజీలో చదివే రోజులవి. రాత్రిపూట అమ్మ తాను నిద్రపోయే ముందు పాదాలకు ఆముదం వ్రాయమనేది. రెండు పాదాలకు వ్రాసి మర్ధన చేసేవాణ్ణి. అలాగే మా నాన్నగారు "అరే రాముడూ! వచ్చి కాళ్ళు పిసకరా" అనేవారు.

చచ్చానా ఈయన నిద్రపోయే వరకు కాళ్ళు పిసకాలి అని అనుకునేవాణ్ణి. ఆయన నిద్రపోయే వరకు కాళ్ళు పిసికేవాడిని. ఎదురు జవాబు లేదు. ఆయన చెప్పింది చేయడమే నాకు గుర్తు.

ఈ సందర్భంలో నా కూతురు జ్ఞాపకం వస్తోంది. చెప్పక తప్పదు. మా అమ్మాయి పద్మావతికి ఆరేళ్ళ వయసు. అమెరికాలో ఆ రోజుల్లో ఉన్న మా టీ.వీ.కి రిమోట్ లేదు. చేత్తోనే నాబ్స్ తిప్పాలి ఛానల్స్ మార్చాలంటే. నేను కుర్చీలో కూర్చుని మాగ్‌జైన్ ఏదో చూస్తున్నాను. నాకు కొంత దూరంగా వెనుకగా కూర్చుని మా అమ్మాయి టాయ్స్‌తో ఆడుకుంటున్నది. "అమ్మా! వెళ్ళి మరొక ఛానల్ మార్చు" అన్నాను.

"డాడీ! నేను టీ.వీకి దూరంగా కూర్చుని ఉన్నాను. నువ్వు టీ.వీకి దగ్గరగా కూర్చుని ఉన్నావు. నువ్వే లేచి ఛానల్ మార్చుకోగూడదూ. అది ఈజీ కదా" అన్నది. నా తరం వారికి, తర్వాతి తరం వారికీ తేడా అది. లాజిక్, రీజనింగూ మాకు తెలిసిన పెద్దలపై ఉన్న గౌరవ భావానికి ప్రాధాన్యత నిచ్చేవాళ్ళం. ఇప్పటి తరం వారికి లాజిక్ ముఖ్యం అనిపిస్తుంది. బహుశా ఉమ్మడి కుటుంబ ప్రభావం మా మీద ఉన్నదేమో, వివరంగా చెప్పలేను కారణాలు.

మా అమ్మ నేను డాక్టరునవ్వాలని అనుకునేది. మా కుటుంబానికి ఉన్న డాక్టరు పింగళి శేషగిరిరావు గారు. వారిదే గుడివాడలో కళ్ళా అందమైన మేడ. ఇంటి ముందు వాటర్ ఫౌంటెన్ ఉండేది. మేడమీద రెండు వైపులా పెద్దగా ఛత్రపతి శివాజీ, కృష్ణదేవరాయలు విగ్రహాలు ఉండేవి. చక్కటి రంగుల్లో ఎండలో మెరుస్తూ అందరినీ ఆకర్షించేవి. అలా గుడివాడలో ఎవరి ఇల్లూ లేదు. ఆ ఇల్లు మా నాన్నగారే డిజైన్ చేసి కట్టారు. దానితోనే చాలా పెద్ద పేరు వచ్చింది మా నాన్నగారికి. ఇల్లు కట్టించుకుంటే గంగయ్య గారితోనే ఇల్లు కట్టించుకోవాలి అనేవారు గుడివాడలో. డాక్టరు అయితే అంత డబ్బు సంపాదించవచ్చు అనుకునేది అమ్మ. నాన్నగారు మాత్రం నేను ఇంజనీరు అవ్వాలని ఆశించారు. చూడండి ఎలా జరిగిందో. నా భార్య డాక్టరు అయింది. నేను ఆర్టిస్ట్ అయ్యాను. ఇంజినీరు కాలేదు. అమ్మ చాలా సంతోషించింది కోడల్ని చూసి. ఆవిడ కోడలు డాక్టర్ అని అందరూ చెప్పుకుంటుంటే బంధువుల్లో ఆ రోజుల్లో చాలా గర్వపడేది. కానీ ఏమి మాట్లాడాలో తెలియదు. నా భార్యతో ఏమి మాట్లాడితే ఏమి తప్పు అనుకుంటుందో కోడలు అని చాలా తక్కువ మాట్లాడేది. తలచుకుంటే అంతా కండ్లముందు కనిపిస్తుంది అమ్మ తడబాటు.

నాకు ఒక్క గుణం మాత్రం అబ్బింది అమ్మది. మా అమ్మ డబ్బుల్ని ఎన్నో చోట్ల దాచేది. "అరే! ఒక చోట డబ్బుపోతే మరోచోటైనా ఉంటుంది కదా. అంతా ఒకచోట ఉంచితే, దొంగలు పడితే అంతా పోతుంది కదా. అలా జాగ్రత్త పడాలి" అనేది. నేనూ అంతే అన్ని జేబుల్లో డబ్బు ఉంచుకుంటాను. కారులో కొంత ఉంచుతాను. అలాగ ఎన్నో చోట్ల ఉంచుతాను డబ్బు. ఒకచోట పోతే మరో చోట కనిపిస్తుంది. అమ్మ ఇచ్చిన ఈ గుణాన్ని నేను ఎంతో మెచ్చుకుంటాను.

1962లో లండన్ వెళ్ళాను. 1969లో లండన్ నుంచీ అమెరికా వచ్చాను. ఇంకా ఇక్కడే ఉంటున్నాము. 1984లో అనుకుంటాను అమ్మ నిన్ను చూడాలని ఉంది రమ్మని చెల్లెలితో ఉత్తరం రాయించింది. అప్పటి వరకు అది కావాలి, ఇదికావాలి అని ఏనాడూ కోరలేదు. ఇండియాకు రమ్మని అడగలేదు. ఎందుకు వాళ్ళని బాధపెట్టడం అని తలచే తల్లిదండ్రుల తత్వం అది. రమ్మని అడిగినందుకు నాలో భయం కలిగింది. నేను, నా భార్య, కూతురు ఇండియాకి వచ్చాం. మమ్మల్ని చూసి చాలా సంతోషించింది. అప్పుడు అమ్మకు 82 ఏళ్ళనుకుంటాను. ఆరోగ్యం అంత బాగుండలేదు. అయినా సరదాగా ఉంది. కానీ అమ్మ అనారోగ్యం నా కండ్లలో స్థిరనివాసం చేసుకుంది. ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చాను. చెల్లెలు నన్ను చూసి తాను కూడా ఏడ్చింది. నాకు ఏడ్పు ఆపుకోలేనంత వచ్చింది. చాలాసేపు ఏడ్చాను. నేను ఆవిడ దగ్గర చాలా కాలం ఉండలేకపోతున్నానని బాధ, గిల్టీ ఫీలింగ్ వేధించింది. బ్రతకటానికి పరాయి దేశాలకు వెళ్ళిన

వాళ్ళం. అక్కడ ఉద్యోగాలు వదులుకుని ఇక్కడ ఉండలేం కదా! అది తీరని బాధ. మనో వ్యధ. అమ్మ అనారోగ్యం బాగా లేదని మనసులో తీరని దుఃఖం. అమ్మని ఎంతో జాగ్రత్తగా చూసుకున్న చిన్న చెల్లెలు సుశీల, కంటికి రెప్పలా చూసుకున్న బావమరిది శ్రీ హనుమంతరావు గారిని నా మనసులో తలచుకున్నప్పుడు వయస్సులో వారిద్దరికంటే పెద్దవాడినైనా వారిద్దరికీ నమస్కారాలు పెడతాను. నేను తీర్చుకోలేని ఋణం వారిద్దరూ తీర్చుకున్నారు. ధన్యులు. మూడు వారాలు ఇండియాలో ఉండి నేనూ నా కుటుంబం అమెరికాకు తిరిగి వెళ్ళాం. మరో నాలుగు నెలల్లో మా అమ్మగారు చనిపోయారని వార్త వచ్చింది.

చెల్లెలు సుశీల చెప్పింది. అమ్మ చనిపోయే ముందు అన్నదట. "అమ్మా సుశీలా! నేను మూడురోజుల్లో చనిపోతాను అని."

"అలా అనవద్దమ్మా! నాకు భయం వేస్తుంది - నువ్వు అలా మాట్లాడితే, ఇప్పుడేమయింది? ఉన్న అనారోగ్యం అలాగే ఉంది. ఏమీ ఇబ్బంది కలిగించడం లేదు. అంతా బాగానే ఉంది మీ ఆరోగ్యం. ప్రమాదం ఏమీ లేదు" అందట సుశీల.

"అదికాదు నేనొచ్చిన పని అయిపోయింది కదా. అందుకని ఇక వెళ్ళిపోతాను మూడు రోజుల్లో" అన్నదట అమ్మ.

అన్నట్టుగానే మూడో రోజునే చనిపోయింది. ఆవేళ భీష్మ ఏకాదశి.

అమ్మ గురించి రాసినప్పుడు అమ్మ జీవితపు ముగింపుతో కాక అమ్మను జ్ఞాపకం ఉంచుకునే దానితో ముగిస్తాను.

బి.కాం చదువైపోయింది నాకు. ఆ రోజుల్లో మాది గుడివాడ కాలేజీ. తర్వాత అది ఏ.ఎన్నార్ కాలేజీ అయింది. మా నాన్న తెలివిగా నన్ను సినిమా రంగంలో అసిస్టెంట్ డైరెక్టరుగా ఉండేందుకు ఏర్పాటు చేసి పంపారు మద్రాసుకు. నేను ఆర్టిస్టునవుతాను అని పట్టుబట్టాను కదా లోగడ. అలాగేనని డిగ్రీ తెచ్చుకోక ముందు అన్నారు నాన్న. తీరా డిగ్రీ తెచ్చుకున్నాక తెలివిగా సినిమా రంగంలోకి ఉద్యోగ విధంగా మలిచారు. మద్రాసు వచ్చి కొన్ని రోజులు మాత్రమే అసిస్టెంట్ డైరెక్టరుగా చేశాను. తర్వాత కీ.శే. మాధవపెద్ది గోఖలే గారి ప్రేరణ, అనురాగాల వల్ల మద్రాసు స్కూల్ ఆఫ్ ఆర్టులో చేరాను. నేను మద్రాసు వెళ్ళేటప్పటికే మా ఆర్థిక పరిస్థితి ఏమాత్రం బాగుండలేదు. తెలిసిన స్నేహితులు మోసం చేయడం వల్ల కలప వ్యాపారంలో నష్టం వచ్చింది. తట్టుకోలేనంతగా. మా నాన్నగారిని ఆ ఆర్థిక ఇబ్బంది చాలా కృంగదీసింది. నేను మద్రాసు వెళుతుంటే మా అమ్మ తన మెళ్ళోని బంగారు చంద్రహారం గొలుసు తీసి ఇచ్చింది. "నాయనా పెద్ద ఊరు వెళుతున్నావు చేతిలో డబ్బు ఉంటే మంచిది. ఎందుకైనా అవసరానికి పనికి వస్తుంది ఈ నగ ఉంచుకో" అన్నది.

ఆవిడే నా అమ్మ. శాంతమూర్తి అమ్మ. నా హృదయంలో పిలవగానే పలికే, పదిలంగా ఉన్న అమ్మని ఎన్నటికీ మరిచిపోను.

(దాదాపు దశాబ్దం క్రిందట ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రికలో వచ్చిన వ్యాసం ఇది. ఈ శీర్షికకి సరిపోతుందని శ్రీ ఎస్వీ రామారావు గారిని అడగ్గానే 'అయ్యో..ఇంత మాత్రానికి అడగాలా..? నిరభ్యంతరంగా వేసుకోండి..' అని అనుమతినిచ్చారు. వారి మాతృమూర్తి జ్ఞాపకాలని 'కౌముది' పాఠకులకి పరిచయం చేయడం ఇదొక అరుదైన అవకాశంగా భావిస్తున్నాం)

***

Padma Sri Dr. S. V. Rama Rao

పద్మశ్రీ డా.ఎస్వీ. రామారావు పేరుతెలీని వాళ్ళు, ముఖ్యంగా చిత్రకళారంగంలో ఎవరూ ఉండరనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. ఆయన అంతర్జాతీయంగా పేరు గడించిన గొప్ప చిత్రకారులు. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య చిత్రకళారీతుల్ని అధ్యయనం చేసి వాటిని నవనవోన్మేషంగా చిత్రించిన ప్రముఖులు. కేవలం చిత్రకారునిగానే కాక కవిగా, రచయితగా కూడా మంచి పేరు తెచ్చుకున్నారు.